

SYNOVÉ SEVERU

CHRIS
BISHOP

KLOKAN

PROTI BĚSNĚNÍ VIKINGŮ
STOJÍ JEDINÝ MUŽ

edice
KIO *KAN*

Copyright © Carol Anne Davis, 2016
Translation © Zdík Dušek, 2019
Copyright © ALPRESS, s. r. o.

Všechna práva vyhrazena.
Žádnou část knihy není dovoleno užít
nebo jakýmkoli způsobem reprodukovat bez písemného
souhlasu držitele práv, s výjimkou krátkých citací
nebo odkazů, které tvoří součást kritického hodnocení.

Z anglického originálu MASKING EVIL
přeložil Zdík Dušek
Redakční úprava Lukáš Foldyna
Vydalo nakladatelství Alpress, s. r. o., Frýdek-Místek, 2020
shop@alpress.cz
Vydání první

ISBN 978-80-7633-154-9

Copyright © Chris Bishop
All rights reserved.
Translation © Zdík Dušek, 2020
Copyright © ALPRESS, s. r. o.

Všechna práva vyhrazena.

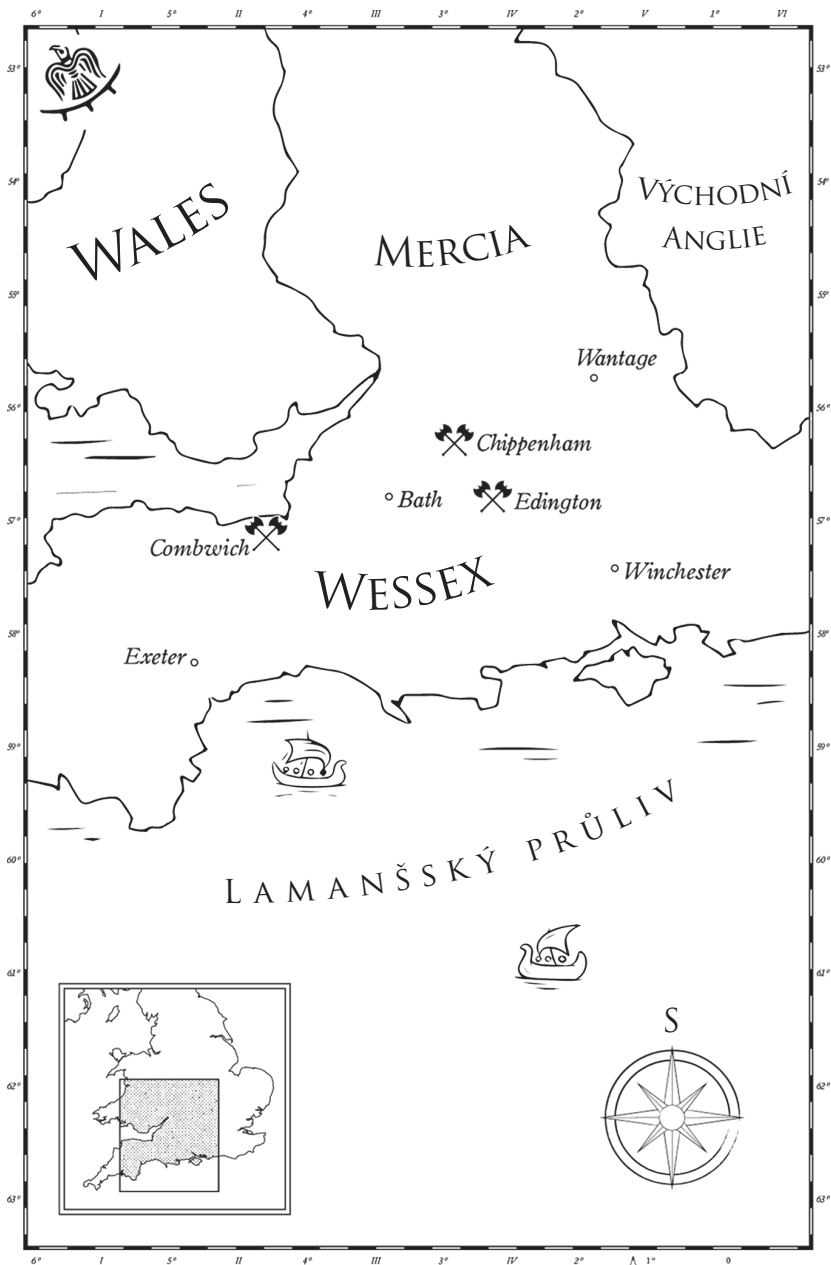
Žádnou část knihy není dovoleno užít
nebo jakýmkoli způsobem reprodukovat bez písemného
souhlasu držitele práv, s výjimkou krátkých citací
nebo odkazů, které tvoří součást kritického hodnocení.

Z anglického originálu BLOOD AND DESTINY
přeložil Zdík Dušek
Redakční úprava Anetta Nová
Vydalo nakladatelství Alpress, s. r. o., Frýdek-Místek,
v edici Klokan, 2020
shop@alpress.cz
Vydání první

ISBN 978-80-7633-235-5

PRO LEONU

s láskou a díky za veškerou podporu a povzbuzování

*„Ještě nikdy se v Británii neobjevila taková hrůza,
jakou nás nyní trápí pohanská rasa.“*

Alcuin, yorkský mnich, 793

Předehra

Kdo jsi – ty, jenž se opovažuješ narušit můj hrob? Kdo se škrabuje hlínu z mých kostí, aby mne obnažil před zraky cizinců? Jistě jen nejmrzčí z božích tvorů obírá tělo, mrtvé tak dlouho, že na něm ani larvy a červi nenajdou potravu.

Tvrdíte, že jen toužíte zjistit, kdo jsem byl a jak jsem spočinul v tak osamělém hrobě, jako je tento. Vězte tedy, že jsem Edward, třetírožený syn Edwulfa, ealdormana a zároveň rádce králů. Pokud jde o to, jak jsem skončil zde, jedná se o příběh hodný vyprávění, ale není určen uším těch, kteří prohrabují zem holýma rukama a prosévají hlínu prsty!

Přesto tu vidím jistý přínos. Zjevně jste se odchýlili od počestné cesty svých předků, vaše srdce jsou studená jako kameny a vaše duše se scvrkly jako ovoce v zimě. Zapomněli jste, že minulost je stejně tak vaší součástí jako krev, která koluje ve vašich žilách? Proto promluvím o své době, budete-li poslouchat, ale nejprve musíte vědět, že mi tehdy bylo pouhých šestnáct let a nemohu mluvit o věcech přesahujících můj rozum či chápání. Drahý bratr Edwin by vám mohl sdělit více, neboť měl starší oči než já a také moudřejší hlavu, ale jeho paměť již není ani zdaleka tak ostrá jako meč, jež kdysi třímал.

Vězte, že on i já jsme žili v těžkých dobách, kdy břehy této země pustošili krutí, krvežízniví nájezdníci, kteří se nebáli ničeho, ani samotné smrti. Po malém vítězství nad těmito pohanskými hordami náš král, pán Alfred, ustoupil k Chippenhamu, aby na zimu dopřál své znavené armádě odpočinek, s vědomím, že s příchodem jara vypukne válka se vši vážností. Právě když jsme se Edwin a já k němu chystali připo-

jit, donesla se nám zpráva, která, kdybychom ji zvěděli včas, mohla změnit běh všech našich – i vašich – životů.

I stalo se desátý den po Vánocích léta Páně 878, že jsme...

Ale ne, příliš spěchám. Chcete-li rozplést uzel, musíte nejprve najít konec provazu – i já musím v spleťtém vyprávění najít vlákno, za něž se dá zatáhnout, a pak, s trpělivostí, může být vše objasněno...

1. kapitola

Před oním dnem jsem ještě nikdy necítil smrt – přinejmenším ne takto. Už jako mnišský novic jsem znal štiplavý pach hořících došků a dřeva, jako jsme ho v té době znali všichni, ale pach, který k nám přinášel studený severní vítr, čpěl ještě něčím dalším. Jako by dýmem prostoupil zahnívajících pach prolité krve a nasládlého masa – pach, který ve svém krátkém životě poznám až příliš dobře.

Můj bratr Edwin ho již tenkrát snadno poznal, ale nic neříkal, snad v naději, že vše není takové, jak se zdá. Mlčel vlastně až do chvíle, kdy jsme přešli další hřeben, a pohled, jenž se nám naskytl, znamenal, že již nelze popírat hroznou pravdu. Před námi, u úpatí kopce, stálo přibližně půl tuctu stavení a všechna plála jako vích.

Modlil jsem se, aby se Edwin nerozhodl sejít k troskám malé osady, ačkoliv jsem věděl, že se tak rozhodne, neboť jaký válečník dokáže odolat vábení bitvy a vyhlídce na kořist? Edwin se rozhlížel po krveprolití a pátral po sebemenší známce života. Na rozdíl ode mne mu nepůsobily starost mrtvých či umírajících, protože těm již nebylo pomoci. Starosti mu dělali živí, zejména pokud by mezi nimi byli někteří z vikinských válečníků, kteří rozpoutali tak zbytečný masakr. S rukou na jílcích meče, dosud schovaného v pouzdře, chladně hodnotil hrozící nebezpečí. Od hřebenu, na němž jsme stáli, vedl strmý svah, který se vyrovnával teprve u proutěného plotu, jenž však byl zdupán a pobořen. Okolí bylo záměrně vyklučeno, aby neposkytovalo úkryt těm, kteří by se chtěli nepozorovaně přiblížit k osadě. Tím vznikl zrádný a obnažený pás. „Tumáš, vezmi si to,“ pravil bratr pochmurně, otočil se a podal mi svoje kopí.

Jak se slušelo na mé postavení novice mezi mnichy, neměl jsem u sebe žádnou zbraň – nepočítáte-li Kristův kříž na krku. Rozpačitě jsem sevřel zbraň, jako kdyby byla posetá trny. „Neumím s tím zacházet!“ namítl jsem, zpola prosebně.

„Pak se modli, abys neměl důvod k boji,“ odvětil prostě, natáhl se ke mně a hrubě mi posunul ruku podél zbraně. „Když budeš kopí držet takhle a tvářit se, že ho máš v úmyslu použít, možná toto místo přece jen přežijeme. Pokud na nás někdo zaútočí, pokusíme se ukrýt mezi keři.“ Ukázal k řídké řadě trnitého křoví – zdála se velice daleko. „Pokud se tam nedostaneme, otočíme se a budeme bojovat zády k sobě. Prodáme svoje životy co nejdraž.“

Edwin zvedl štít a rozvázal mírový uzel na svém meči. Poté tasil hrozivý meč z pochvy a vydal se ze svahu. Zpola běžel, zpola šel – pohyboval se rychle, aniž by budil dojem, že pospíchá, oči upřené na hořící stavení.

Následoval jsem ho a snažil se držet v jeho blízkosti, ale zdržoval mě lem mé kutny a příkrá stráž. Přestože jsem se opíral o kopí jako o hůl, hlučně a neobratně jsem klopýtal, abych se udržel na nohou, dokud mě Edwin nechtyl za loket a neustálil mé nejspíš kroky.

„Ten, kdo pospíchá do boje, umírá jako první!“ sykl a nechal mne kráčet po svém boku, takže jsme postupovali popolu, chránění jeho štítem.

Nejprve jsme našli dva psy. Leželi několik kroků od sebe, zkrvavení a zohavení – bezpochyby byli zabiti, když vyběhli proti útočníkům. Edwin si klekl a sáhl na tělo bližšího z nich. Ačkoliv už vystydlo a ztuhlo, Edwina to neuklidnilo, protože věděl, že za tak chladného rána krev zchladne během hodiny, možná ještě rychleji. Instinktivně se ohlédl za sebe a přešel pohledem naše stopy v ojíněné trávě až k hřebenu, z něhož jsme poprvé spatřili planoucí osadu. Tímto směrem nebyla žádná známka přítomnosti Vikingů; ať už tu číhá jakékoliv nebezpečí, čeká před námi, nikoliv vzadu.

První oběť ležela na zemi hned za rozvaleným plotem. Teprve když jsme k tomu muži došli, ke své hrůze jsem si

uvědomil, že ještě žije. Celé tělo se mu stahovalo bolestivými křečemi. Klekl jsem si k němu, abych mu nabídl to málo útěchy, jež jsem mohl. Snažil jsem se nehledět příliš na jeho ránu. Ubožák měl rozpárané břicho a útroby mu byly vloženy do otevřených rukou. Vnitřnosti propadly mezi rozechvělými prsty a ležely na hromádce na zemi – z toho pohledu a pachu se mi zvedal žaludek.

Edwin pozvedl meč, ale zadržel jsem mu ruku. „Určitě už nebude na tomto světě dlouho,“ řekl jsem. „Ať hřích jeho smrti tíží duše těch, kdo ho napadli, nikoliv naše!“

Bratr se zamračil. Instinkt mu našeptával, ať ukončí mužovo trápení. Má prosba mu však vyhovovala, neboť věděl, že jestli tu ještě číhají Vikingové, zbytek osady nepředstavuje vhodné místo pro zbožného chlapce. „Postarej se tedy o něj,“ souhlasil. „Zůstaň s ním a modli se za něj. Nechoď za mnou, dokud ti nedám znamení.“

Obrátil se k odchodu, ale najednou se zastavil. „Jestli mě zabijí,“ dodal, „zdrž se tak dlouho, abys spočítal, kolik jich je, pokud to půjde, a pak uteč. Jdi na sever do Chippenhamu a tam vyhledej pána Alfreda. Pověz mu vše, co jsi viděl.“ Vytáhl z opasku malý nůž, rychle vyzkoušel ostří palcem a nabídl mi ho.

Odmítavě jsem se podíval na zbraň. „Víš přece, že nemohu toho muže připravit o život,“ namítl jsem. „Má služba mi zapovídá...“

„Ten nůž není pro něj,“ řekl Edwin tiše a upřeně se mi zahleděl do očí. „V případě nutnosti si přilož ostří k zápěstí a hluboko řízni. Smrt bude pomalá, ale bezbolestná.“

„Ale to by byl...“

„Vyříd' si to s Bohem, až ho potkáš. Přímo před sebou vidíš, co se stane, pokud se necháš chytit živý.“

Jako třetí syn jsem byl od narození předurčen k řádovému životu. Nejstarší Edwin sloužil jako válečník, druhorozený bratr Edmund spravoval otcovy pozemky – jednalo se tedy o přirozenou volbu.

I po tolika letech v opatství poblíž Winchesteru jsem věděl, že se musím ještě mnohému učit. Nejtěžší se mi zdálo přijmout nové jméno. Jako u všech urozených Anglosasů bylo jméno, jež jsem dostal po narození, odvozeno od jména mého otce – byl jsem pokřtěn jako Edward: jméno vypovídalo o mém rodokmenu a krvi a z víceméně stejného důvodu mne potom církve přejmenovala podle jednoho z apoštolů v naději, že napodobím ducha svatého muže. Proto jsem nyní byl zván Matouš.

Ať už jsem nesl svaté jméno či nikoliv, když jsem se díval na umírajícího, s nímž mne Edwin nechal, cítil jsem bezradnost. Co se ode mne očekává? Ještě jsem nepřijal svěcení, takže jsem mu nemohl poskytnout rozhřešení. Jen jsem na toho muže tiše mluvil a volil jsem slova, o nichž jsem doufal, že ho mohou trochu utěšit. Nakonec jsem si sňal z krku prostý dřevěný křížek a vložil jsem jej muži do ruky, zatímco jsem se za něj modlil. V opatství mne učili, že umění modlitby spočívá v tom, že člověk očistí svou mysl od všeho kromě věci, za niž se modlí, a zaujme správný postoj – poklekne, sepne ruce a zavře oči... Modlitby v posvátných síních opatství však přicházely snadno. Nyní, u muže, který umíral v mukách přímo před mýma očima, se posvátné vyrovnanosti, o niž jsem usiloval, dosahovalo hůře, a jakkoliv jsem se snažil, nedokázal jsem odtrhnout zrak od Edwina postupujícího k hořícím stavením.

Umírající Anglosas již naštěstí nevnímal bolest. Jeho tělo se stále třásl, ale křeče se změnily spíše v záškuby. Vše snášel se zavřenýma očima a pevně svíral dřevěný křížek. Když konečně nastal čas jeho odchodu, přišlo to docela náhle. Zhluboka a prudce se nadechl a ztuhl. Pak z jeho těla vyprchal život, muž se uvolnil a hlava se mu zvrátila dozadu, takže jeho doširoka otevřené oči zíraly přímo vzhůru. Považoval jsem to za dobré znamení, za něž jsem okamžitě poděkoval. Jestliže ten muž strávil poslední okamžiky na zemi pohledem k nebi, jistě měl zaručenou spásu.

Rychle jsem se pokřížoval, zatačil jsem mu oči a vzal jsem si zpátky svůj křížek. Pak, po posledním pohledu na nebožákovo tělo, o něhož jsem se tak neobratně staral, jsem odspěchal za bratrem.

Když jsem ho dohnal, Edwin byl téměř u osady. Nespěchal; naopak se pohyboval velice pokradmu a každý krok pečlivě vážil – snažil se tím vyprovokovat každého, kdo by na nás čekal, k zbrklému útoku. Ne že by očekával útok zde, tak blízko vstupu do vesnice. Věděl, že protivníci by počkali, dokud se neocitneme v obklíčení stěn, aby se na nás mohli vyřítit ze všech stran naráz.

U prvního hořícího domu se zastavil. Neviděli jsme žádného z nájezdníků, a tak jsme si oba zahalili obličej pláští na ochranu proti dýmu a obezřetně jsme se vydali přes trosky, jež tu zůstaly: poházené domácí předměty, rozbité nástroje, hrnce a oblečení – vše leželo na zemi.

Všude kolem nás hučely plameny a vysílaly k nebi mocné spršky jisker, kdykoliv se přelomil nějaký trám a zřítíl se do žhnoucích uhlíků. Žhavý žár ohně byl téměř nesnesitelný a kouř nás štípal do očí, přesto jsme pokračovali dál, jak jen to šlo. A ležela tu i těla. Nejdříve jsme narazili na muže, jehož hlavu kdosi rozdrtil širokým ostřím válečné sekery o kámen na mletí obilí. O několik kroků dál ležela mrtvola ženy. Byla svlečena donaha a obávám se, že do ní mnohokrát vstoupili, než jí podřízli hrdlo.

Edwin viděl smrt často a v mnoha podobách; na těla se sotva podíval a odváděl mne přímo ke středu osady, kde se zastavil a pomalu se otočil kolem své osy. Očima propátrával každý stín. Když nikoho nespátlil, zformuloval svou výzvu do slov.

„Kdo spáchal toto zlo?“ zvolal hlasitě, aby překřičel řev plamenů. „Co za zbabělce prolilo anglosaskou krev na této půdě?“

Chvíli čekal, a když se neozvala žádná odpověď, zpola se otočil k lesu za osadou.

„Copak, krčíte se v úkrytu stromů a třesete se, místo abyste bojovali s těmi, kdo se dokáží bránit?“

Pořád žádná odpověď, a tak se znovu otočil. „Vězte, že jsem Edwin, druhorozený syn urozeného Edwulfa. Slyšte to jméno a dobře si ho zapamatujte, neboť ačkoliv vám chybí odvaha k tomu, abyste se mi ukázali, uslyšíte je znovu.“

Přestože se stále nic neozývalo, Edwin bojoval s Vikingy natolik často, aby znal jejich prohnanost, a rozhodně natolik dobře, aby ani na okamžik nepolevil v ostražitosti.

Pak se něco pohnulo vpravo od nás. Edwin se otočil čelem k možné hrozbě a o krok ustoupil, aby měl více prostoru. Přes kouř jsme rozeznali velkého psa, který se pomalu vlekl k nám. Ubohé zvíře zasáhl do zad meč nebo sekera, ale nějak ránu přežilo. Namáhavě se blížilo a kňučelo. Zadní nohy táhl pes za sebou a na zemi za ním zůstávala krvavá stopa. Zdálo se, že je příliš slabý, než aby se dostal až k nám, a tak jsem mu vyšel v ústrety, pohladil jsem ho, klekl si vedle a uhladil mu dlouhou šedou srst dlaní. Mé gesto ho podle všeho ukonejšilo. Žalostně štěkl a pokusil se mi olíznout ruku, ale nedalo se dělat nic jiného, než ukončit jeho trápení. Edwin proto přistoupil, jedinou ranou meče psa skolil a otřel si ostří o plášť.

„Je tu ještě někdo z nich?“ zeptal jsem se s úzkostí. Pořád jsme stáli mezi dosud hořícími troskami domů.

Bratr zavrtěl hlavou. „Ne, ale neodešli dlouho před naším příchodem. Měj se tedy na pozoru.“

Společně jsme prošli osadou a hledali další oběti. Požáry začaly uhasínat, takže jsme mohli nahlédnout do zbytků domů, a tam jsme našli zuhelnatělé ostatky tří osob, které byly podle všeho vhozeny do plamenů, ačkoliv jsme nedokázali určit, zda zaživa, či už po smrti.

Hned za domy, poblíž okraje lesa, ležela těla dvou mužů, kteří se zjevně chtěli probojovat pod ochranu stromů. Jeden

měl vydloubnuté oči a podříznuté hrdlo, druhého proklálo kopí a ležel schoulený na zemi. Opodál jsme viděli tělo třetího muže. Snažil se zemřít na posvátné půdě toho, co zdejším Anglosasům sloužilo jako kostel – u prostého oltáře pod doškovým přístřeškem –, ale Vikingové ho před zavražděním od táhli ven, jak bylo vidět na stopách prstů, jimiž ryl do zmrzlé země. Edwin poznamenal, že Vikingové toho muže považovali za náčelníka, a proto mu usekli hlavu a ruce, aby ho odlišili od ostatních, a nabodli odseknuté části na kůly vedle zohaveného těla.

Celkem jsme napočítali devět mrtvých – pět mužů, jednu ženu a zbytek byl příliš ohořelý, než aby se to dalo určit s jistotou. Nedalo se dělat nic než vyhloubit mělké hroby, do nichž jsme mrtvé pohřbili bok po boku, se psy poblíž. Potom, ačkoliv jsme neznali jejich jména, jimiž bychom je mohli oslovovat, jsem se pomodlil za jejich nesmrtelné duše.

Přestože církev zakazovala zpopelňování mrtvol, ohořelá těla jsme nemohli přesunout, a neměli jsme tedy jinou možnost, než znovu rozdmýchat oheň, aby je zcela pohltily plameny. Právě při sběru dřeva jsem v lese na kůře stromu našel krvavou skvrnu.

„Ten, kdo ji tu nechal, byl těžce zraněný,“ poznamenal Edwin a přešel po lepkavé skvrně prstem. „Vidíš, jak se tu opřel? A tady na zemi je další krev.“

„Čas, který mu zbývá na tomto světě, nemůže být dlouhý, když takhle krvácí,“ řekl jsem, ale Edwin se jen zamračil.

Sledovali jsme krvavou stopu mezi stromy. Někdy ji tvořilo jen pár kapek, jež skanuly na dosud ojínné listy, ale kdekoliv se zraněný zastavil, aby si odpočinul, tam se červenala celá kaluž dokazující, že rána vskutku silně krvácí. Vypadalo to, že z osady se raněný zpola odpotácel, zpola odplazil podél potůčku, dokud nezatočil k severu, aby se prodral lesem. Dovlekl se nicméně jen o několik kroků, neboť jsme ho spatřili, jak leží na zádech zahalený do pláště jako do rubáše.

V obavě, že se jedná o past, se Edwin přiblížil k postavě s krajní opatrností. Zjevně šlo o jednoho z nájezdníků, ale byl

starší, než jsem očekával, jeho vrásčitý obličej připomínal vydělanou kůži. A ohledně jeho zranění jsem se nemýlil – podle všeho bylo tak těžké, že se muž dokázal sotva hýbat. Dýchal zrychleně a mělce, hlavu měl zvrácenou nazad a oči křečovitě zavřené. Přesto z něj sálal vzdor, jako kdyby čekal na smrt, ale ještě nebyl připravený poddat se její náruči.

„Je sám?“ zeptal jsem se a pevně sevřel kopí.

„Jestli ne, brzy se to dozvíme.“ Edwin se připlížil ještě o něco blíž. Vůbec se přitom neohlížel, upíral oči jen na ležícího Vikinga.

Jakmile se přesvědčil, že muž nepředstavuje nebezpečí, odložil štít a zabodl meč hrotem do země, aby ho v případě potřeby mohl znovu rychle uchopit. Poté natáhl ruku pro kopí, které mi dal, a jeho špičkou zvedl lem Vikingova pláště tak opatrně, že starý válečník zřejmě nic nepostřehl. Pod pláštěm se objevila ruka svírající meč.

Edwin zvedl kopím plášť ještě víc a tentokrát odhalil mužovu tuniku. Nasákla krví, vytvářející velký rudý srpek pod levou paží. Vlákna ovčí kůže z vesty, již měl Viking oblečenou přes tuniku, se přilepila k ráně, a stařec tlumeně zasténal, když se odtrhla. Nepatrně se pohnul a tehdy jsme spatřili, že nás pozoruje zpod přivřených víček.

„Proč ho tu nechali?“ zeptal jsem se. Pomyslel jsem si, že Vikingové měli ukončit život těžce zraněného muže mečem, aby ho ušetřili pomalé smrti způsobené tak hroznou ránou.

„Aby zemřel, jak nejlépe dokáže,“ vysvětlil Edwin. „Představujeme pro něho příležitost, jak si získat místo ve Valhale.“

Podle víry Vikingů byla smrt v boji jedinou možností, jak si zajistit místo ve Velké síni mrtvých bojovníků.

„Chceš říct, že ho nechali, aby s námi bojoval sám, byť je těžce zraněný?“

Edwin zavrtěl hlavou. „Ne, chtěli jen, aby zemřel při pokusu o boj. Vidíš, že mu vzali vše s jakoukoliv cenou kromě meče? Neočekávali, že přežije náš příchod.“

Vskutku, stařec neměl žádné jiné zbraně a zřejmě ani amulety či šperky, dokonce ani prsten. „Zbavíš ho tedy života, nebo ho necháš, aby podlehl svému zranění?“ zeptal jsem se. Nebyl jsem si jistý, zda se můj křesťanský soucit má vztahovat i na Vikingy.

Edwin se usmál, přistoupil ke starému válečníkovi a zadíval se mu do očí. „Ne, vyprovodíme ho z tohoto světa,“ pravil ponuře. „Ale musí za svůj přechod na onen svět zaplatit. Ať už jsou jeho osudem ohně pekelné, nebo síň Valhaly, je tu něco, nač se ho nejdřív zeptám.“

Vtom se Viking pokusil pohnout. Sebral zbytky sil a nepatrně pozvedl meč, ale Edwin rychle přišlápl ostří k zemi a odkopl mu meč z dosahu. Viking se překulil na bok a chabě šátral kolem sebe, jako kdyby se ho snažil nahmatat, ale Edwin ho nenechal. Znovu použil nohu, tentokrát k tomu, aby muže překulil zpátky na záda. Při tom odhalil skutečnou hrůznost Vikingova zranění. Levou paži měl téměř odseknutou v rameni, a ačkoliv si ji ovázal kusy látky a kůže, pod obvazem bylo vidět syrovou, živou tkáň.

„Jejich víra není tak podivná,“ podotkl Edwin, když vycítil mé opovržení. „Sám jsi viděl, jak umírají lidé, když jim podobné rány zhnisají a odmítají se hojit. Je lepší zemřít v boji než trpět takovým osudem. Kromě toho, co nám nabízí tvá Svatá crkev, pokud je naše krev prolita ve jménu její věci?“

„Že získáš místo v nebi,“ odpověděl jsem rychle.

„Ujišťuji tě, že tento bojovník považuje Valhalu za dostatečně dobrý ráj. A kdo jsme my, abychom mu ho odepřeli?“ Bratr přiložil hrot kopí muži přímo k ráně a krutě do ní dloubl. Viking sebou trhl a Edwin se mu zadíval do očí. „Kde je Guthrum?“ zeptal se.

Viking mlčel.

„Guthrum!“ zopakoval Edwin a přitlačil na kopí. „Kde je Guthrum a jeho vojsko?“

Starý válečník zavrtěl hlavou a znovu se natáhl pro meč, ale podařilo se mu jen rozevřít ránu na rameni víc. Vykřikl cosi, co znělo jako kletba, a plivl na nás.

Edwin znovu dloubl kopím do rány, tentokrát ještě silněji. „Guthrum!“ naléhal a zatočil kopím, takže ze zranění vytekla čerstvá krev. „Řekni mi, kde se ten mizera skrývá!“

Viking zavřel oči a zasykl mezi sevřenými zuby, jak se snažil vydržet bolest.

„Guthrum!“ vykřikl Edwin zlostně. „Kde... je... pán... Guthrum?“ Každé slovo doprovodil krutým bodnutím.

Viking žalostně zaúpěl a bylo zřejmé, že ztrácí vědomí. V obavách, že zajatec zemře příliš brzy, ho Edwin kopl do nohou, aby ho probral. Když muž opět otevřel oči, viděl, že se můj bratr hotoví k dalšímu mučení.

Viking už vydržel víc, než by měl jakýkoliv člověk. Zhluboka se nadechl, zvedl pravou ruku a ukázal směrem k jihu. „G... Guthrum,“ zašeptal a chabě kývl. „G... Guthrum.“

Edwin a starý válečník se chvíli dívali jeden na druhého, jako by sdíleli cosi, co nepotřebuje slova. Po chvíli – stále mlčky – Edwin zvedl kopí a zarazil ho muži do břicha. Viking zasténal, ale neprotestoval, dokonce sám chytil kopí, jako kdyby si ho chtěl zarazit ještě hlouběji do těla. Teprve když Edwin kopím zatočil, stařec vykřikl: ani tento výkřik však nebyl bolestný, nýbrž plný vítězoslávy.

2. kapitola

Ačkoliv mi dráhu u církve vybral otec, zjistil jsem, že mi pravidelné modlitby a rozjímání vyhovují, byť práce mezi nimi byla náročná. Vyholil jsem si temeno na znamení pokory a přijetí „poslání“, a přestože jsem byl zvyklý na jemnější oděv, bez stížností jsem oblékl hrubě tkanou kutnu novice. Mělké kořeny mého přesvědčení však způsobovaly mnoho pochybností, z nichž nikoliv nejmenší byla nezodpovězená otázka, proč milosrdný Bůh dovoluje, aby ve zbožné zemi docházelo k takovému krveprolití.

Tato otázka mi vyvstala na mysli znovu, když jsem shlížel na zkrvavené tělo Vikinga, jehož Edwin tak krutě mučil a poté zabil. Už poněkolikáté toho dne jsem vnímal vraždění takové, jaké opravdu je – jako zbytečné prolévání krve. „Kéž nám Bůh odpustí,“ zašeptal jsem sám pro sebe a pokřížoval se.

Edwin se na mne zvláště podíval. „Copak, lituješ snad tohoto pohanského ničemu, jehož druzi zavraždili tvoje vlastní rodiče a odvedli tvého bratra a sestru do otroctví?“

Na to jsem nedokázal odpovědět. Věděl jsem, že bych měl pronést něco o „Bohu“ a „odpuštění“, ale nedokázal jsem se přimět k vyřčení takových slov. Nespouštěl jsem oči z těla na zemi. „Víš, že lhal?“ vypravil jsem ze sebe nakonec, jako kdyby na tom záleželo.

Edwin sklopil oči k mrtvole a dloubl do neživého těla nohou. „Jistěže lhal,“ souhlasil. „Ale zjistíš, že někdy je ve lži ukrytá pravda, jako je v měkké dužnině plodu ukryto semínko.“ Když viděl, že nerozumím, co tím chce říct, položil mi dlaň na rameno. „Podívej, Matouši, byl to Guthrumův muž, či snad nikoliv?“

„Samozřejmě ano. Proto lhal, aby chránil svého pána.“

„Pak tedy nájezdníci, kteří přepadli tuto osadu, patřili ke Guthrumově vojsku?“

„Ano. Pravděpodobně ano,“ přisvědčil jsem.

„A když se nyní blíží zima, co bys udělal, kdybys patřil k jeho hordě?“

„Vrátil bych se do tábora, pokud bych měl dost jídla,“ odpověděl jsem chabě. Pořád jsem nechápal, na co se ptá.

„Přesně tak. Když zde tedy sebrali vše, co mohli, kam se vydali?“

Rozhlédl jsem se kolem sebe. Jejich stopy vedly lesem k severu, a ukázal jsem tedy tím směrem.

„Tam také najdeš Guthruma a jeho muže,“ prohlásil bratr. „Jistě se vraceli, aby se k němu připojili, a není tudíž na jihu, jak tvrdil ten darebák.“

Logické uvažování bylo Edwinovou silnou stránkou stejně jako dovednost s mečem. Zpřímá stál, s dlouhými žlutými vlasy, splývajícími ve volných anglosaských pramenech, ale s mnoha copánky, které prozrazovaly, že jde o ostříleného bojovníka. Oči měl tak výrazně modré, že je naše drahá matka označovala za zrcadla letní oblohy, přesto však se mu do nich dokázalo podívat jen málo mužů, aniž by vnímali sílu jeho mysli. Byl sotva o deset let starší než já, ale už si vysloužil skvělou pověst v boji po Alfredově boku.

Jako všichni bojovníci považoval Edwin získávání válečné kořisti za své nezadatelné právo. Proto se rychle jal prohledávat Vikingovo tělo a překulil ho, aby mohl odebrat pochvu na meč, kterou měl Viking stále kolem pasu.

Zdráhavě jsem mu pomohl, ale jak jsme již zaznamenali, spolubojovníci Vikingovi odebrali vše, co mělo nějakou cenu. Vše kromě meče, a ten už Edwin potěžkával v ruce a zkusil s ním několik krátkých výpadů. Vskutku se jednalo o velice kvalitní, dobře ukutou zbraň se dvěma nabroušenými ostřími. Jílec zdobil stříbrný vzor hada s hruškou vytvarovanou do podoby hadí hlavy. Do ostří byly rovněž vyryty runy, které – jak jsme věděli – uváděly jméno meče, ačkoliv jsme je já ani Edwin nedokázali přečíst.

„Neměli bychom ho pohřbít?“ zeptal jsem se.

Edwin se podíval na tělo. „Ne, ať se o něj postarají jeho vlastní bohové,“ odpověděl nevlídně. Pak, snad z úcty k muži, který přinejmenším ve smrti prokázal statečnost, rozhodl, že nenecháme mrtvolu napospas vlkům. „Odtáhneme ho do osady a hodíme jeho mrtvolu do ohně.“ Podal mi meč i pochvu, u níž nejprve zavázal mírový uzel, aby zbraň zabezpečil. „Tumáš, radši si ho vezmi na sebe.“

Opovržlivě jsem se podíval na zbraň.

„Copak, bojíš se, že by ti to opat neschválil?“ ušklíbl se Edwin. „Opásej se jím, chlapče, pak se ti lépe ponese. A nepovažuj to za hanbu – bojoval jsem po boku více kněží, než dokážu spočítat, a někteří z nich žíznilo po krvi tak, že to znechucovalo i ty nejostřílenější válečníky.“

Zdráhavě jsem poslechl. Pak jsme tělo zpola odnesli, zpola odvlekli do osady, kde jsme ho hodili do dosud hladových plamenů.

Hleděl jsem do zuřícího ohně a uvažoval jsem, co se stane s lidskou duší, je-li tělo svěřeno plamenům. Vznese se s kouřem a najde cestu do nebe, nebo bude navždy uvězněna v popelu? Zatímco jsem o tom přemýšlel, bratr se zabýval světějšími záležitostmi, neboť jako válečník potřeboval o tomto nájezdu zvědět víc.

„Kolik tu žilo lidí?“ zeptal se.

Odvrátil jsem se od ohně a podíval se na řadu čerstvě vyhloubených hrobů. Věděl jsem, že v osadě žili další lidé. Ti, které jsme našli, byli rolníci, ačkoliv patrně svobodní občané obdělávající půdu, již měli v nájmu od svého pána. Někteří mohli utéct do bezpečí lesa, ale většinu z těch, které nájezdníci nezabili, odvlekli, aby je prodali jako otroky. „Možná dvacet?“ odhadl jsem počet podle velikosti osady.

„A měli odvážná srdce,“ poznamenal Edwin, „protože nezemřeli bez boje. Kolik tedy mohlo být nájezdníků – nejméně také tolik a možná víc?“

Pokrčil jsem rameny. Nezdálo se mi, že by na tom záleželo.

„Takže,“ pokračoval Edwin, „proč by se dvacítka Vikingů obtěžovala uprostřed zimy útočit na prostou osadu?“ Ohlédl jsem se zpátky k hřebenu, abych si představil, co se tu odehrálo. Stopy naznačovaly, že někteří Vikingové jeli na koních, takže se museli přiblížit ze stejného směru jako my, místo aby využili ochrany lesa. Proto jistě zaútočili za úsvitu – vyhrnuli se přes hřeben a pokusili se dostat co nejbliž, aniž by si jich někdo všiml. Vypadalo to, že se dostali až k proutěnému plotu, než se probudili psi. Dále se asi řítily kupředu s řevem a vytím jako divoká zvěř, zatímco se vesničané ještě probírali ze spánku. Útočníci se pak rozptýlili po osadě. Nájezd pravděpodobně trval krátce a nějaký čas potom trvalo, než dokončili masakr obyvatel, shromáždili vše, pro co měli využití, a zbytek zničili.

„Odjeli ve spěchu,“ řekl Edwin. „Dokonce v takovém, že byli ochotni vzdát se příležitosti zabít o dva Anglosasy víc, protože jistě věděli o našem příchodu – proč jinak by tu ponechávali svého druha, kterého jsme našli v lese?“ Všiml si nedbalé šlépěje otištěné v měkké půdě a shýbl se, aby ji prozkoumal zblízka. „Nejsou daleko před námi,“ uvažoval. „Dobytek, který tu ukradli, je bude zpomalovat, ale i kdybychom okamžitě vyrazili, měli bychom štěstí, pokud bychom je našli před setměním.“

„Přece bys nebojoval proti dvaceti vikinským válečníkům?“ vyhrkl jsem, ohromený tím, že o něčem takovém vůbec přemýšlí.

„Ne, ale musím zjistit, co jen budu moci, o jejich počtu a zdejších cíli, mám-li podat hlášení pánu Alfredovi,“ vysvětlil Edwin. „Taková je má povinnost válečníka, na niž jsem přísahal, a jsem povinován ji splnit, stejně jako ty musíš sloužit svému opatovi.“

V osadě se nedalo vykonat nic dalšího, a tak jsme se pustili do stopování Vikingů v lese. Podle všeho sledovali starou honáckou stezku k severu a jen málo či vůbec se nesnažili mas-

kovat stopy zanechané odváděným dobyt看em. Také vyrobili něco na způsob smyku, který za sebou vlekl jeden kůň a po němž v půdě zůstávaly dvě jasně patrné rýhy.

„Možná měli další zraněné,“ napadlo mne, když jsme se zastavili k odpočinku.

Edwin zavrtěl hlavou. „Ne, každého, kdo by nemohl chodit, by nechali po boku toho muže, kterého jsme našli. Smyk je určený pro kořist, nikoliv pro zraněné.“ Vstal a protáhl se. Světla valem ubývalo a Edwin věděl, že pokračovat v cestě po soumraku by bylo nebezpečné, a tak se rozhodl, že se na noc utáboříme zde.

Neměli jsme sice žádné jídlo, ale Edwin mi dovolil rozdělat oheň, neboť bez něj bychom jistě umrzli. I tak byla přílišná zima na spánek, a proto jsem se choulil pod pláštěm a sledoval mihotavé plameny, od nichž mezi okolními stromy tančily stíny. Napadlo mne, že to jsou duše všech nedávno zabitých lidí, a bál jsem se jich. Ještě horší bylo, že mi myšlenky na krveprolití v osadě připomínaly osud našich vlastních drahých rodičů, kteří zahynuli při vikinském nájezdu před šesti týdny, zatímco jsme byli pryč – já jsem studoval na mnicha v opatství a Edwin bojoval po Alfredově boku. Věděli jsme málo o tom, co se stalo, pouze že náš otec a matka byli zavražděni a bratr se sestrou, Edmund a Edwina, skončili v zajetí spolu s rodinami.

Když se tato zpráva konečně dostala k Edwinovi, okamžitě vyrazil k našemu sídlu, ale nenašel nic než zuhelnatělé trosky, jež kdysi bývaly našim domovem. Poté se zastavil pro mne, společně jsme se postarali o hrob rodičů a já se pomodlil za jejich nesmrtelné duše. Více se dělat nedalo, a tak jsme určili fojta, jemuž jsme důvěřovali, aby dohlížel na naše pozemky, a mohli jsme se tedy vrátit ke svým životům.

Byli jsme sice bratři, ale tehdy mezi námi ještě nebylo žádné skutečné pouto. Vzhledem k tomu, že Edwin odešel z domova, aby se stal válečníkem, krátce po mém narození, téměř jsme se neznali. Poté, co se naše cesty nakrátko sešly vzhledem ke ztrátě rodičů, kteří představovali to jediné,

co jsme měli společné, jsme očekávali, že se brzy opět rozejdeme a možná se už nikdy nevidíme.

Zatímco jsem rozjímal nad tímto zvláštním zvratem osudu, Edwin se zabýval bezprostřednějšími záležitostmi. Ponořený v myšlenkách hloubal nad jakýmsi drobným detailem, který mu nešel z mysli. Nevím, co mu působilo takové starosti, ale instinkty mu nedovolovaly zamhouřit oči.

„Proč zaútočili na tu osadu?“ zeptal se nahlas, aniž by se obtěžoval nejprve se přesvědčit, zda jsem stále vzhůru. „Tvořilo ji jen několik chudých obydlí, v nichž se našel sotva dostatek potravin pro ty, co tam žili.“

Posadil jsem se a přetáhl si kápi přes hlavu, abych se zahřál. Doufal jsem, že mne rozhovor rozptýlí od toho, co číhalo v okolních stínech, ale i tak mi připadalo zbytečné rozumovat o něčem dost zjevném. „Narazili na ni náhodou a vzali si, co mohli,“ odpověděl jsem. „Teď, jak jsi říkal, pospíchají zpět do Guthrumova tábora.“ Rozechvělý chladem jsem přiložil na oheň a ohřál si ruce nad plameny. „To by jistě učinil před blížícím se mrazem každý. Už teď je dost velká zima, brzy jistě začne sněžit – žádný příčetný muž by dobrovolně nezůstal venku.“

Edwina to neuspokojilo. „Dvacet válečníků riskuje zimní nájezd kvůli několika kusům dobytka a pár prasatům?“ zeptal se. „To se mi nezdá... A pak odešli, než jsme dorazili my, a nechali si ujít šanci na snadné zabití. Proč? Jen můj meč má padesátkrát větší cenu než vše, co mohli uloupit z té osady.“

„Je to jen tlupa nájezdníků.“ Pokrčil jsem rameny. „Když teď byli odhaleni, pán Alfred pošle svoje muže, aby je vyhnali. Jistě nemusíš vykonat víc než podat hlášení...“

„Je za tím něco víc,“ trval na svém Edwin, zvedl kámen a položil ho na zem mezi námi. „Podívej, tohle je Chippenham s Alfredovou vesnicí.“ Vedle položil druhý kámen. „A my jsme zde, na jih od něj, stejně jako ta tlupa nájezdníků.“

Chtěl jsem se především zahřát, a tak jsem hrubé mapě nevěnoval přílišnou pozornost, ale Edwin pokračoval.

„Jestli Guthrum odjel na sever poté, co mu Alfred zaplatil tribut, aby opustil Exeter, měl by být někde tady,“ uvažoval a položil třetí kámen nad ten, jenž představoval Chippenham. „Pokud tedy tlupa nájezdníků míří k severu, aby se připojila ke Guthrumovi, jejich cesta povede přímo kolem Alfredovy vesnice.“

„Možná tam putují, aby se připojili k Alfredovi na hostiny ke svátku Zjevení Páně,“ navrhl jsem chabě. „Což bychom měli udělat také, pokud...“

Edwin mne nenechal domluvit. „To je ono!“ zvolal.

„Co? Guthrumovi muži se připojí k Alfredovi?“

„Nepřipojí, Matouši. Hodlají ho napadnout! Podívej, s Guthrumovým hlavním vojskem na severu a těmito muži na jihu je Alfred v podstatě obklíčen.“ Edwin načrtl do hlíny prstem kruh na zdůraznění svého odhadu.

Užasle jsem se na něj podíval. „Ale je jich tak málo! Co zmůže dvacet mužů proti Alfredově vojsku?“

„Alfred v Chippenhamu nemá žádné vojsko. Má u sebe osobní družinu a pár set mužů, kteří s ním zůstali. A tihle Vikingové nejsou sami,“ dodal. „Spojí se ostatními. Cožpak to nechápeš? Guthrum si netroufá přesouvat celé vojsko najednou, aby zůstalo nepozorované. Místo toho je přesouvá po menších oddílech, aby past byla připravená, než se o ní Alfred vůbec dozví.“

Byl to jen dohad, ale dával smysl. Také vysvětloval, proč tlupa nájezdníků zaútočila na osadu a nevyužila příležitost zabít i nás. Nehledali kořist – sháněli pro sebe jen potraviny, potřebné, než se připojí k vojsku, které se shromažďovalo na velkou zteč. Bohatství, jež tak mohli získat, zdaleka přesahovalo vše, co mohli očekávat, že ukořistí od jednoho bojovníka a novice.

„Přece nezaútočí v tuto roční dobu?“ namítl jsem. „Zima ještě není ani v polovině. Na jaře snad, ale ne uprostřed zimy...“

Edwin mlčel.

„Ale pokud Guthrum zaútočí teď, s plnou silou, zastihne pána Alfreda nepřipraveného! Všichni muži v Chippenhamu budou pobiti!“

„Ano,“ potvrdil Edwin. „Včetně Alfreda. A to je pro ně hlavní odměna, neboť po zabití krále bude celý Wessex vydán Guthrumově krvežíznivé hordě na milost a nemilost!“

Věděli jsme, že si musíme co nejvíc pospíšet, abychom varovali pána Alfreda. Jeho opevnění v Chippenhamu bylo vzdáleno téměř celodenní pochod, a větší část cesty vedla náročným terénem. Chtěli-li bychom se k němu dostat, museli bychom vyrazit přímo na sever, projít okraj vysokého vřesoviště a vstoupit do lesů na jih od vesnice. Mnoho stromů nejbližě Chippenhamu již bylo dávno pokáceno, aby poskytly dřevo k výstavbě domů a opevnění, takže nám poskytnou jen pramalý úkryt.

Ještě horší bylo, že i nájezdníci, které jsme sledovali, mířili k severu, a jelikož je bude zdržovat odváděný dobytek, hrozilo nebezpečí, že je cestou dohoníme. V takovém případě jsme nemohli vůbec pomýšlet na to, že bychom se jim postavili, neboť kdyby nás zajali či zabili, nepřišli bychom pouze o vlastní životy, ale též o životy všech mužů v Chippenhamu, včetně našeho krále.

Edwin však již vymyslel plán. „Zítra vyrazíme za prvního rozbřesku,“ oznámil. „Nějakou dobu půjdeme na západ a poté se stočíme k severu, dokud nedospějeme k břehům Avonu. Překonáme ho a budeme pokračovat podél řeky ke královské vesnici u Chippenhamu – mezi námi a nájezdníky tak zůstane voda. Musíme však postupovat s krajní opatrností, protože pokud Guthrum shromáždil vojsko, rozestavil jistě hlídky.“

Více mi Edwin nevysvětloval. Abychom se vyhnuli vikinským hlídkám, rozdělíme se – každý zkusí pod rouškou noci štěstí na vlastní pěst, v naději, že alespoň jeden z nás projde. Nebezpečný počín – a Edwin mi zatím neřekl ještě o jedné, mnohem bezprostřednější hrozbě.

Od odchodu z osady měl Edwin neodbytný pocit, že nás někdo sleduje. Několikrát se snažil zahlédnout, kdo to je, ale v lese se pronásledovatel bezpochyby snadno ukryl. Když jsme nyní seděli u ohně, instinkt mu stále našeptával, že se na nás upírají něčí oči.

Položil mi ruku na loket. „Nejsme sami,“ sykl.

„Vikingové?“ zeptal jsem se a začal jsem se zvedat.

Edwin mi sevřel paži, aby mne zadržel. „Nehýbej se!“ pokynul. „Zůstaň, kde jsi, a mluv dál, jako kdybich tu byl stále s tebou.“ Vytáhl zpoza opasku nůž, zkontroloval ostří a začal se odsouvat od ohně. Postupně mizel ve tmě.

Čekal jsem plný úzkosti a hlídal jsem se, abych nesledoval Edwinův postup. Nechtěl jsem prozradit jeho polohu. Nezapadlo mne nic, o čem bych mohl mluvit, a tak jsem místo toho odříkával Otčenáš, který jsem měl uložený v paměti tak dobře, že jsem se na něj ani nemusel soustředit.

„Otče náš, jenž jsi na nebesích, posvět se jméno tvé...“

Edwina jsem neviděl ani neslyšel, a proto jsem hledal útěchu ve slovech modlitby, ale drmolil jsem je příliš rychle, než aby mi příliš pomohla. Ze zvyku jsem rovněž sepjal ruce a zvedl je vzhůru k Hospodinovi.

„Přijď království tvé, buď vůle tvá jako v nebi tak i na zemi...“

Modlitba k mé útěše nestačila. Hlavou se mi honily představy, jaké by to bylo, kdyby se na mne vrhli Vikingové. Snažil jsem se potlačit strach a ujišťovat se, že pokud by napadli bratra, nevzdal by se bez boje, a tím by mi poskytl varování. Ale co pak? Rozhlédl jsem se a vzpomněl si na meč toho Vikinga, který mi byl svěřen. Bez přemýšlení jsem rozvázal mírový uzel a vytáhl zbraň z pochvy.

„Odpusť nám naše viny, jakož i my odpouštíme našim viníkům...“

Náhle jsem si uvědomil, že třestím oči do tmy a že ruce, jež jsem měl mít sepjaté k modlitbě, třímají Vikingův meč.

„A neuveď nás v pokušení, ale zbav nás od zlého. Neboť tvé jest království i moc, i sláva navěky... Amen.“

Ohromilo mne, že ve chvíli nejvyššího ohrožení jsem se neobrátil pro útěchu k Bohu, ale k nástrojům dábla. Hleděl jsem na krutou zbraň, kterou jsem držel v rukách, zděšený nejen vyhlídkou na setkání s Vikingy, ale i selháním své víry. Z ohromení mne vytrhl teprve šramot kdesi vpravo. S mečem v ruce jsem se vymrštil na nohy a se zatajeným dechem jsem upíral oči do tmy. Nic jsem však neviděl.

Okamžiky mi připadaly jako celá věčnost; každý zvuk, ať již skutečný nebo domnělý, se pásl na mém strachu. Otáčel jsem se jedním směrem a hned zase druhým a mával jsem mečem v marné naději, že pouhý pohled na něj nějak postačí k zastrašení tlupy krvežíznivých Vikingů!

Když se z temnoty vynořily dvě postavy, připravil jsem se na nejhorší. Teprve když se přiblížily, rozeznal jsem, že to je Edwin a vleče za loket jakéhosi klučinu. Chlapec se zmítal a kopal, ale Edwin ho dovlekl až ke mně a smýkl jím na zem vedle ohně.

Zahanbeně jsem odhodil meč. „Chlapec!“ vykřikl jsem. Nedokázal jsem zakrýt úlevu. „Byl to jenom kluk!“

Zajatec okamžitě vyskočil na nohy a vzdorně hleděl do mezery mezi námi.

„Dávej na něj pozor!“ varoval mě Edwin. Nejspíš vycítil, že se náš vězeň chystá utéct.

Natáhl jsem ruku a chytil chlapce za loket. „Neublížíme ti,“ ujistil jsem ho, ale zdálo se, že mě nevnímá. Vymanil se ze sevření a pokusil se prosmyknout kolem a zmizet v noční tmě.

Edwin ho hrubě popadl, strhl zpátky a tentokrát už nepouštěl.

„Patrně je z té osady,“ řekl jsem. „Možná se ukryl v lese a sledoval nás, když si uvědomil, že nikdo z jeho lidí nepřežil.“

„Tím by se vysvětlilo, proč je vyděšený k smrti,“ souhlasil Edwin. „Jestli viděl, jak nepřátelé zabili jeho rodinu nebo ji odvěkli do otroctví, jistě je... Ááá!“

Chlapec se zakousl Edwinovi do ruky a vytrhl se mu, ale nepočítal se mnou. Když se pokusil proběhnout kolem, podrazil jsem mu nohy a chytil ho zase za loket.